



28  
191

# DEDINSZKI JÓZSEF

NAGYLAK-KERÜLETI KÉPVISELŐ

## JELENTÉSE.

---

ELŐADTA

Nagylakon, 1868-ik évi december 28-án.

8.

---

SZEGED 1869.

NYOMATOTT BURGER ZSIGMONDNÁL.

DEBINSZKI JÓSEF

NAGYI A. K. KIRALYI ÉRTÉKESÍTŐ

JELENTÉSE

OLVASTA

Nagybányán, 1868-ik évi december 28-án.

Dr. BALLAGI GÉZA.

NYOMATOTT BUDAPESTEN A HONVIRÁGI

## Tisztelt polgártársaim!

Közel 21 éve, mióta a nagylaki kerület választói, legfontosabb polgári bizalmukban részesítettek az által, hogy helyet adtak nekem az ország tanácsában, képviselni a haza érdekében érzelmeiket, véleményeiket, hazafiságukat.

Az első megbizást az 1848-iki forradalom kezdetén nyertem, s midőn 20 év után harmadik küldetésemből megtérvén, jelentést adni megjelentem, azzal kezdem előadásomat: hogy bevégeztem küldetésemet, mert a 48-iki forradalom be van fejezve.

Egy nagy és fényes korszakát képezi ez idő a magyar történelemnek. Nagy és fényes azon hazafi- és polgári erények által, melyek a nemzetnek erkölcsi nagyságát kitűntetik, s kedvező viszonyok közt politikai nagyságát megállapítják: hősiség a harcban, bölcsesség a tanácsban.

A politika uraim, soha sem volt és nem is lesz az isteni igazságszolgáltatás mestersége; a politika a körülményekkel való alkudozás tudománya, melynek mértéke, erkölcsese és becsülete a siker; s míg a kivihetetlen vállalatért harcoló hősiség csak sajnálkozó részvétet gerjeszt, a lehető jót eredményül fölmutató diadalmas bölcsesség, a haza örök hálájára tesz érdemet.

És azért bármily dicsően vívtuk is a harcot, mely 49-ben bukásunkkal végződött, a politikus előtt mostani feltámadásunk dicsősége nagyobb, mint volt bukásunké.

De feltámadtunk-e életképesen, és valóban be van-e fejezve a forradalom?

Fenkölt érzéssel, mély meggyőződésből állítom, hogy igen.

Be van fejezve a forradalom, két nagy politikai tény, a király törvényes megkoronázása, és a területileg kiegészített magyar állam helyreállítása által.

És hogy feltámadásunk életképes, annak biztosítékai a népképviselőlet alapján álló parlamenti kormány, a szabad sajtó, és a nemzeti hadsereg, az állami lét feltételeinek és az alkotmányosság eme fő kellékeinek törvényes uton eszközölt helyreállítása, mi által a 48-iki eszmék maradandó életet nyertek.

A magyar állam visszaállítása által, a Világoson befejezett válságnak minden következménye megszűnt, s maga a forradalom, vér- és vagyon-áldozatával, az azt követő szenvedésteljes hosszú időszak, nemzeti létünket fenyegető kísérleteivel, az ez alatt elveinkhez mutatott ősjellemű kitartással, az okok és következmények logikai egymásutánja, a hibák és büntetések szorosan összefüggő láncolatánál fogva, a magyar történet-tudománynak egy tanúságteljes kincsévé vált; melyet immár dicsfényvel környez a fejedelem és népekkel történt kiegyezés, ezen égi műve a józan hazafiságot jutalmazó isteni gondviselésnek.

A forradalmat befejező másik tény, a király koronázási esküje, mely által *a fejedelem elválasztván nevét a nemzet ellen folytatott harctól, érdekét a magyar állam érdekeivel azonosította.*

Azt gondolom tisztelt barátim, 48-tól kezdve minden képviselőnek fő megbízatása volt, Magyarországot fentartani, és utóbb visszaszerezni; mert ez minden hazafinak fő kötelessége és hivatása; ezen eszméért kötelesek vagyunk mi is, mint azt elődeink ezer éven át tették, életünk és vagyonunk minden alkalommal készséges feláldozása által is helyt állani, pedig az alkalom az egész magyar történeten át majdnem folytonos volt, és épen a hazaszeretet ily folytonos és határtalan áldozatkészségének köszönhetjük egyrészt, hogy mai nap is „él magyar, áll Buda még!”

Ezen önfentartási küzdelme a magyarnak, bizonyosan nem érte el végét a 67-iki kiegyezés által; helyzetünk, népességi viszonyaink ezután is teremtenek ellenségeket, de arra nézve nyugodtak lehetünk, hogy százados és legnagyobb ellenségünket, az abszolút hatalmat, lefegyvereztük nem csak az által, hogy eszközeit, a szolganépeket valódi szabadságra segítettük, egyszersmind érdektársakul nyertük az alkotmány főtartására, de az által is, hogy új állami szerződésünk elve a kölcsönös jogtisztelet, alapja pedig a törvény, melynek jogait védtük.

Véleményem szerint épen abban áll a kiegyezés nagy ereje, mert az a *48-iki szabadsági eszmék békés győzelme*.

Sokan kérdik: miben áll ez a szabadság, melyet a kiegyezés által nyertünk?

Abban áll ez a szabadság, hogy a saját maga által alkotmányos úton alkotott törvényeknek engedelmeskedő nép maga választja törvényhozóit; a többség akarata által döntő irányt ad a végrehajtó hatalomnak; ellenőrzi annak működését a szabad sajtó által és őrt áll érette hadseregével.

Mint előbb említém, az alkotmányos szabadság egyik főbiztosítója, a népképviselőten alapuló parlamenti felelős kormány.

De ezen intézmény alkotmányos értékét csak úgy becsülhetjük valódi fontossága szerint, ha az ország előbbi közjogi állapotát a jellel összehasonlítjuk.

Tudjuk a történelemből és saját tapasztalásunkból, hogy a nemzetnek, mióta Ausztriával egyesült, alkotmánya csak névszerű, országgyűléseinek sikertelen szerepe pedig a Demosthenes embereé volt, kinek, ha a kezére ütöttek, oda kapott; ha a hátára, oda; ha a fejére, azt vakarta; de soha az ütés elhárítására, t. i. a törvény megsértéseinek megelőzésére vagy orvoslására alkotmányos eszközzel és hatalommal nem birt.

A magyar kormány nem függött a magyar országgyűléstől, sőt tényleg a bécsi központi hatalom alatt állván, annak a nemzeti kifejlődés gátlására intézett, gyakran törvényeink és szokásainkkal ellenkező abszolút irányu intézkedéseinek volt eszköze.

De a 48-iki törvény által szervezett parlamenti kormány az országgyűlési többség akarátának végrehajtója.

Ily kormányunk van; tagjai a többség pártjából, a hazának e kor nehéz küzdelmeiben tiszteletünkre érdemesült legkitünőbb férfiai; kiknek kezében az igazgatást a nép szeretete kormányozza, mint a melynek többsé gétől kormányi megbízatását nyeri.

Másik védje a szabadságnak a szabad sajtó. Ezt ugyan élvezzük, hála Istennek, teljes mértékben.

A ki azonban e tárgyra nézve a mult és jelen közti különbséget megítélni akarja, gondoljon vissza azon nem rég

mult időkre, midőn még az imádságos könyvre is rányomatott az „*imprimatur*.”

Tagadhatlan, hogy a magyar s különösen a napi sajtó, mióta bilincseitől megszabadult, erkölcsi értékéből sokat elveszített. A haza nagy érdekeinek az irodalom mivelte nyelvén folytatott komoly vitatása helyett nagyrészt konyhai szólás-módon folytatja személyek elleni gorombaságait.

Azonban a szabadság minden nemeinek megvannak kicsapongásai: a sajtószabadság sem lehet el nélkül, mert mindig és mindenütt találkoznak, kiknek tehetetlen nagyragyása a polgári zavarok légkörére van szorulva; kiknek szava csak úgy nyerhet némi befolyást, ha a történeteket eltorzítják; s kik a közönség figyelmét csak az által vonhatják magukra, ha, mint a kerge-birka, szüntelen saját személyük körül forognak. Igaz, elérik általa, hogy megbámulja őket a sokaság, sőt még a komolyabb ember is, de meg is sajnálja.

Azonban az a vigasztaló, hogy minden szabadság kicsapongása csak addig veszélyes, míg új az a szabadság maga. A szabadság gyorsan fejleszti és érleli a népeket a vele való élésre, s rövid idő múltán elveszti a sajtó a vélemény-nyilvánítás korlátlanságának minden veszélyeit, mert a közélet napi fejlődésére figyelmes közönség úgy is szerez magának, mind az események, mind a személyekre nézve, saját ítélete vagy tapasztalása alapján megállapodott véleményt, jóra való hatása pedig, mely abban áll, hogy a tények köztudomásra hozatala által sok rosszat megakadályoz, állandóan megmarad.

Harmadik főbiztosztéka alkotmányunknak a nemzeti hadsereg.

Szükségünk lévén a békére, vajha soká ne kerülne rá a sor, hogy a hadsereg a magyar állam területi épségének megvédésében, a régi dicsőség fényét újra feltüntesse; az iránt pedig nem lehet aggódni, hogy alkotmányos jogaink megvédése ezután a fegyver védezközére szoruljon.

Nem lehet pedig e veszélytől tartani, mert a közösi törvény által, és azon körülménynél fogva, hogy Austria többi népei is hasonló alkotmányt élveznek, mindazon közjogi viszonyok, melyeknek határozatlan állapota volt, a hatalommal folytatott örökös viszályaink és forradalmaink eredete, gyökeres rendezést nyert, a birodalom két fele ezen ügyekre való egyenjogú befolyásának törvényes megállapítása által a delegatiókban.

A delegatiók intézménye új lévén, nem csuda hogy megtámadásoknak van kitéve; noha jobbal senki sem tudná helyettesíteni.

Ennek okát abban találom, mert annak lényege nincs jól megértve; arra csak hosszabb tapasztalás vezet el bennünket.

Az én véleményem, hogy a dualismus fentartása mellett, a közös ügyek alkotmányos intézésére nincs más mód, mint a delegatió.

Összehasonlítva pedig azon tervezettel, melyet helyette az országgyűlési baloldal szerkesztett, s mely szerint ezen, amint látszik évenként rendszeren visszatérő ügyeket a külön illető miniszterek intéznék esetenként értekezés és egymás-közötti egyezkedés útján, a delegatióknak azon előnye van, hogy mint általában a kormány minden javaslatai, a baloldallal párhuzamban szabadelvűbb, alkotmányosabb, és arra nézve, hogy ezen ügyek ne legyenek egyenetlenkedés forrásai,

a célnak is megfelelőbb. Mert a delegáció tanácskozásai nyilvánosak lévén, határozatait az ország, sőt az egész világ közvéleményének ellenőrzése és befolyása alatt hozza. És ez méltóbb eljárás is a nemzetekhez, mint ha legfontosabb ügyeiket az illető két miniszter, akár nyílt ajtók melletti vitákra szállva, akár fülbe súgva intézi.

Oly népeknek való szövetségi forma ez, kik egymás fentartására utaló hivatásukat értik, és az érdekközösségben lételük feltételeit találják.

Ime uraim, ezek azon korszakot alkotó törvények tárgyai, melyeket az országgyűlés nagy eredményeiként említhetek.

Ily eredmény csak az országgyűlés többsége által követett politika útján volt elérhető.

E politikának köszönhetjük, hogy a nemzet-életre egy derültebb láthatár nyílik, melynek ege alatt hazánk a világ előtt már is nyomatékkal bir, belfejlődése és vagyoni gyarapodása pedig állandó biztos alapra van fektetve azon közjogi kiegyezés által, melyet a fejedelem a nemzeti hadsereg felállításának elrendelésével koronázott meg.

Hogy ily nagy eredményeknek, miután azokat nem a fegyver feltételeket diktáló győzelme, hanem békés kiegyezés útján értük el, meg kellett az árát adni s a bennünket jogilag nem kötelező osztrák adósságok terhéből terhes illetményt elvállalni, azt az egyezkedés természete hozta magával. — Azonban nem is függött annak elvállalása épen a mi akaratunktól, sőt még a fegyver győzelme sem mentette volna föl e teher alól; de vonakodásunk meghiusította volna a kiegyezést; a hazá pedig nem várhatta volna el pusztulás nélkül további té-

velygéseink bizonytalan eredményét, mert a haza rongált hajójának parthoz kellett sietni.

Uraim! a szabadságnak mindig meg kell az árát fizetni, pénzzel vagy vérrrel; ingyen nem adja a sors másnak sem, nemhogy a magyarnak.

De hát visszahozhatlanul eltűnt volna-e közülünk, ép mióta szabadok lettünk, amaz önzéstelen, az a régi magyar hazaszeretet, mely varázslánccal köti az ember szívét szülőföldjéhez, az ősök tisztelete, a mult kor nagy emlékei és a szülői hajlék szeretete által, és a mely eszközlí, hogy még az áldozatokat is édesnek találjuk, melyeket a haza fentartásáért hoznunk kell.

Vagy ha körülnézünk és látjuk, hogy ez a szép ország ismét egy nagy egész, milyen sok századok óta nem volt; hogy kezünkben van, sőt a mi hivatásunk, hatalmassá, boldogabbá fejleszteni; hogy a törvény, minden egyszerű polgárának jogot ad, a kormányzásba való befolyás által, jobbléte előmozdításához hozzájárulni, vajjon nem a h. zafierkölcös végmegromlása kívántatnék-e ahoz, hogy valaki a kivivott siker ennyi előnyeit megtagadja, mert a haza viszszerzéseért, az előbbi terhekből is el kellett vállalni, holott a nélkül józanon rá sem lehetett gondolni, hogy önállásunkat békés úton elnyerhetük volna.

A ki erre képes, annak nem is volt, nem is lesz hazája, de nem is érdemli hogy legyen, mert az sem szerezni sem megtartani nem képes; eladni, igen, annak ki kevesebb adóval megelégszik.

Igaz, nagyok a terhek, melyektől szabadulnunk nem lehetett, de csökkentésüknek legkevésbé kecsegtető módja, ha magát a kiegyezés végrehajtott művét ásván alá, újabb

közjogi küzdelmek bizonytalanságainak örvényébe evezünk. Magyarország eddig sem volt olesó hazafisággal fentartható; bizonyítja azt egész történelmünk, s okait megfejtí már földrajzi fekvésünk is. De még azon erkölcsi gymnásztika, melyben az önkény elleni századokon át folytatott alkotmányos küzdelmeinkben gyakoroltuk magunkat, életerónket ébrentartotta, edzette és nemesítette, sőt mondhatni, fennmaradásunk s jelen kifejlődésünk főeszközeül szolgált; ha mi most azon politika útjára térnénk, mely kimondván már az incompatibilitást, célul csak a teljes elszakasztást tűzhetette ki, még ha egy óriás zürzavar közepette mulékonyan el is érné célját, még ez az állapot követelne nagy áldozatokat, s hogy fentarthassuk ideig óráig is a hazát, bizony minden magyarnak dupla- és gyorspuskával s még a leányoknak is vontesövü ágyuval kellene a világra jönni.

Ez a politika nem kevesbitené de szaporitaná terheinket, mig ellenben bizton hiszem, hogy ha a megkezdett ösvényen haladva, nem kockáztatva a meglevőt, továbbá is egész erélylyel szelleml fejlődésünkre és anyagi megizmosodásunk eszközeinek kifejtéseire fordítjuk munkásságunkat, szóval ha értékesíteni is tudjuk a szabadságot, a terhek nagysága folyvást elviselhetőbbé fog válni.

Szelleml és anyagi kifejlődésünk és előhaladásunk érdekében az országgyűlés már is nagy hordereljű lépéseket tett.

Amaz iránt számos fő- és mellékvasutak és csatornák engedélyezése által, melyeknek alig kezdetét vett megindulása már is az általános jobblét terjeszkedésének jeleit mutatja, a szellemire nézve a népnevelési, az izraeliták egyenjogositását tárgyazó és a nemzetiségi törvény által. Én csak ez utóbbiról emlékezem meg néhány szóval.

Utolsó megválasztatásom előtt felszólítottam néhány román ajku választók által, mondanám el nézeteimet a nemzetiségi kérdés tárgyában.

Akkor elmondott nézeteim általános helyeslésre találtak, s nekem elégtételül szolgál, hogy a nemzetiség tárgyában alkotott törvény akkori véleményemmel teljesen egybehangzik.

Hódolva az országgyűlés e törvény hozatala által is a testvériség s a kölcsönös jogtisztelet soha meg nem tagadott elveinek, a nyelvek használatára nézve, a szabadság azon határáig terjeszkedett, melyen túl már az ország területi szét-darabolását készítette volna elő.

Azonban az országgyűlésnek főhivatása Magyarországot fentartani; s akik a törvénytől többet kívánnak, azoknak célja szándékosan vagy öntudatlanul a magyar állam lételetét fenyegetik. — De kérdem, ha sikerülne is Magyarországot szétbontaniok, *vajjon lenne-e helyette más hazájuk?*

---

Tisztelt polgártársaim! Ami elvi állásomat illeti az országgyűlésen, a deákpárt tagja voltam, meggyőződésem szerint, melynek alapján vállalhattam el csak Önök hasonló gondolkodása mellett a képviselőséget. Jól esik tapasztalnom hogy Önök gondolkodását hiven képviseltem.

~~Mert~~ örömmel és megnyugvással követtem azon férfú zászlóját, ki már alkotmányos mozgalmaink kezdetén, a szabadelvű párt országos vezére volt, s kinek az országgyűléseni megjelenése óta vette kezdetét a törvényhozás általános szabadelvű iránya, mely az úrbéri, hivatalképességi és vallási törvényekben, az elháríthatlan akadályok miatt szűk körü, de az érettük folytatott viták küzdelmeiben ál-

talános kifejezést nyert; aki az időtől fogva mintegy központi iskoláját alkotta az ujabbkori szabadelvűségnek, — mert aki egyszer társaságának büvkörébe jutott, az örök hive, és saját körében apostola lett az ő általa hirdetett szabadsági elveknek, a mint ezt majd minden e korbeli jeleseink példája mutatja, és így mondhatni teremtője volt a magyar democratiának. Bizony azon kevesek, kik az általa követett politikai irányt elhagyták, vagy nem voltak következetesek, vagy nem lettek szerencsések.

Említettem a democratiát, de nem azon gyanús, mondhatnám gúnyjellemű democratiát értem, mely napjainkban a társadalmi rend felbontása által eszeveszett rombolásra indult, hanem azt, mely a felvilágosodás terjesztésének szellemi eszközeivel, s a nagy erkölcsi és politikai igazságok békés de bátor hirdetésének varázserejével, a törvény útján építette az egyenlőség eszméinek a polgári jogélvezetre tárt diadalkaput.

Ezen demokratiának volt Deák Ferenc méltó teremtője közöttünk, aki megáldva lévén mély belátással, a haza és embertársai kifogyhatlan szeretetével, teljes angyali szívvél, érdemeivel a haza feltétlen bizalmát ifju korában megnyerte, s egy hosszú áldott élet jósikerű szolgálataival hálálta meg; s mig példája által mindnyájunkat nevel és nemesít, emberi és polgári erényeinél fogva dicsősége nemcsak a hazának és kornak, de az emberiségnek. Méltó, hogy a magyar nép örök fényű trónt emeljen számára szívében.

Szánj uram Isten neki még sok időt, hadd világoljon ez a nap derült fényével, hazánk borús viszonyai között sötétben tapogató látásunknak; és közölje hazánkfiáival a haza és egymás iránti szertetre lelkesítő melegét, melyre oly

nagy szükségünk van; mely ha sok elleneink közepett egymás elleni viszálykodásra fajul, önkezeinkkel dönti le szabadságunknak most újra épített templomát, romjai alá temetvén magát az édes hazát is.

Nagy lelki nyugalom volt nekem polgártársaim, zavart és kétes fejlődésű viszonyaink közt ezen a nemzet jobbjai és nagy többsége által rég vezérül ösmert férfiút követni, aki tapasztalt szemmel és magasabb szellemi térről tekintve állapotunkra, jobban és messzebb lát, mint mi politikai tapasztalatlanságunk szűk látköréből; és a ki, ne vonakodjunk megvallani, bizonyára szeretni is jobban tudja a hazát, melyért már oly sokat tett; mert míg a mi hazaszeretetünk mintegy ösztön szerénti, az övé, a sok évi hű szolgálatok kertében ápolt szellemi viszony nemes gyümölcse.

Előadván az országgyűlés fontosabb eredményeit, még egy köszönetem és egy kéréssem van tisztelt választóinhoz.

Köszönöm azon bizalmat, melylyel a nehéz időkben állhatatosan megtiszteltek. Kiapadhatlan forrása lesz az számomra a legédesebb hálás visszaemlékezésnek egész életem át.

Azonban azt hiszem, úgy is mint megtisztelés, úgy is mint kötelesség 20 év óta egy folytában elég volt oly egyén számára, ki szerény tehetségénél fogva helyét az ország tanácsában inkább csak elfoglalta, mint betöltötte. Rég tudattam önökkel, hogy a jövő választásra nem fogadhatom el becses bizalmukat, de szükségesnek tartottam azt, ez alkalmammal is megemlíteni.

Végre egy kérés jön ajkamra, s azzal végzem előadásomat.

Pályám határáról visszanezvévén a letűnt 20 év eseményeire, azon öröm fölé, melyet mai helyzetünk reményei

táplálnak, komoly emlékezések és aggodalmak gondja nehezül. Sorra haladnak el emlékezetemben az iszonyu áldozatok, szenvedéseink és veszteségeink egész sora, a szolgaságnak reánk sulyosodott minden átkai, a megsemmisülés, melynek szélére jutott hazánk; és ismét a jelen derült jobbléte; s azon kérésre érzek ösztönt: ne veszélyezzük a meglevő jót kevés értékű reményekért, becsüljük meg inkább, mert hisz jórészt Isten ajándéka, és igyekezzünk mint a gondviselés hivatott eszközei megóvni a jelen- és utókort újabb zavar és rendetlenség bajaitól és veszélyeitől.

Ime a haza sorsa kezeitekben van annyira, hogy további boldogsága a szabad választóknak csak józan akaratától függ.

Isten áldjon barátim; én mint magán polgár is köztetek leszek e jelszóval: éljen a 67-iki alkotmány, éljen a haza!

---



